

YAR SLAVUTYCH

VÁLOGATOTT VERSEK

Fordította

DOMOKOS SÁNDOR

Válogatta és az előszót írta

MISKA JÁNOS

Hungarian Cultural Society of Edmonton
and
Slavuta Publishers

1983

Dr. Csabyné

DOMOKOS SÁNDOR

YAR SLAVUTYCH

VÁLOGATOTT VERSEK

Fordította

DOMOKOS SÁNDOR

Válogatta és az előszót írta

MISKA JÁNOS

Hungarian Cultural Society of Edmonton
and
Slavuta Publishers

1983

Яр Славутич
ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ
(мадярською мовою)

ISBN 0-919452-34-5

Slavuta Publishers 72 Westbrook Drive, Edmonton, Canada

T6J 2E1

ELŐSZÓ

A kanadai ukrán alkotó irodalom a századforduló óta jelentős eredményeket ért el. A nemrég megjelent *Ethnic and Native Canadian Literature 1850—1979: A Bibliography of Primary and Secondary Materials* című kompilációban ez a nemzetiségi csoport közel hét-száz munkával, verseskötettel, regénnyel, elbeszélés-gyűjteménnyel, drámával, antológiával és irodalmi tanulmánnyal szerepel, s ezzel első helyen áll harműnchárom nemzetiségi csoport között. Az alkotók sorában olyan egyének vannak, mint a préri-világból jött, immár klasszikus számba menő regényíró, *Illia Kyriak*, a háromkötetes, nyugat-kanadai ukránokat megéneklő *A föld fiaí* című regény szerzője, vagy az ugyancsak nyugat-kanadai M.I. Mandryka, aki számos verseskötettel és irodalomtörténeti munkával gazdagította népe irodalmát. Yar Slavutych ezen haladó irodalmi mozgalom egyik legkiemelkedőbb alakja. Mint filológus és irodalomtörténész, több tudományos munka, iskolai tankönyv, antológia, nyelvészeti és irodalomelméleti tanulmány fűződik a nevéhez. Mint költő, eddig tíz gyűjteménye látott napvilágot, s legújabb verstani és tematikai kísérletezései egy alkotásban igen gazdag, új korszakra adnak reményt.

Yar Slavutych 1918-ban született Ukrajnában, paraszti családban. Ifjúsága a háborús évek kegyetlenségeiben telt. Apja a szovjet deportálások áldozata lett, ő maga is, tizennégy éves fejjel, a mozgó vonatról vetette le magát s így menekült meg a Szibériába való kitelepítéstől. Falujába visszatérve, nyakába szakadt a nagy család, a magára maradt édesanya, öt kistestvér és öregedő nagyszülők eltartása. Az 1930-as évek nagy éhínsége magával vitte gyermek-testvérét és nagyapját. Yar, mint juhászbojtár tartotta fenn az életben maradt családot. Majd 1935-től lehetősége nyílt tanulmányai elvégzésére. A zaporizsi pedagógiai főiskolán diplomát szerzett ukrán nyelv- és irodalomból. A második világháború idején újabb csapás érte: fiatal, gyermekágyas felesége, egynapos kislányukkal a német-orosz harcok következtében háztűz áldozatául esett. Sok megpróbáltatás után sikerült külföldre menekülnie. Csehszlovákián és Németországon keresztül 1949-ben az Egyesült Államokba jutott, s a pennsylvániai egyetemen befejezhette tanulmányait. Szláv nyelvészetből 1955-ben doktorált. Ezt követően az amerikai hadsereg akadémiáján tanított ukrán nyelvet, majd 1960-ban az albertai egyetemen kapott állást, s azóta is ott dolgozik, mint az ukrán és szláv fakultás tanára.

Nevelői munka mellett alkotó irodalommal behatóan foglalkozik. Költői szárnypróbálgatásai az ukrán diákevekre nyúlnak vissza, s a kievi költői csoportok hatása egész pályáján végigvonul. Első verseskötete 1945-ben jelent meg, s azóta az alábbi gyűjtemények kerültek ki a keze alól: *Éneklő kalászkok* (*Spivaje kolos*, 1945), *Századok visszhangja* (*Homin vikiv*, 1946), *Az igazság bajnokai* (*Pravdonostsi*, 1948), *Szomjúság* (*Spraha*, 1950), *Oázis* (*Oaza*, 1960), *Fönség* (*Majestat*, 1962), *A rónaság honfoglalói* (*Zavojovnyky prerij*, 1968), *Elnémított műzsa* (*Rozstriliana muza*, 1955), *A bölcsesség egzotikumai* (*Mudroszchi mandriv*, 1972). 1978-ban jelent meg Edmontonban *Összes munkáim* című kötet.

Egyetemi beosztása lehetőséget nyújtott a kanadai ukrán irodalom beható tanulmányozására is. *A börtönök műzsa* című kötetét 1956-ban jelent meg. Ezt követte az *Ukrán költészet Kanadában*, 1976-ban, majd a kétkötetes tanulmány-gyűjtemény: *Ukránok Nyugat-Kanadában (1898—1973)*. Irodalomelméleti és nyelvészeti tanulmányai jelentek meg ukrán, angol, francia, német nyelven. Versei német, angol, francia, s immár magyar nyelven jelentek meg gyűjteményes formában, s egyes lírai munkái lengyel, spanyol és más fordításban is napvilágot láttak.

Mint költő és irodalmár számos kitüntetésben részesült. A winnipeg-i Shevchenko Társaság aranyéremmel tüntette ki költői eredményei elismeréséül. 1982-ben az Iván Frankó Irodalmi Alap első díját nyerte munkásságával. Számos külföldi ukrán társaság választotta tagjai sorába, s a Canadian Institute of Onomatic Sciences és az Ukrainian Shakespeare Society elnökévé nevezte ki. Több nyelvтанкönyve az elfogadott tankönyvek sorában van a nyugati ukrán elemi- és középiskolákban, s mint egyetemi oktató, Yar Slavutych számos új nemzedéket nevelt népének és a tudományos és alkotó világnak.

Költészete tematikai szempontból igen gazdag. Általános témái között alapvető helyet foglal el a hazafias költészet, a történelmi hősi múlt felelevenítése, a tájleíró költemény, s a filozófiai meditatív költészet. Első verseskötete, az *Éneklő kalászkok*, szülőföldje természeti szépségét örökíti meg, a verssorokban felelevenedik Ukrajna fönséges rónasága, virágzó földje, a lankás ligetekkel tarkított tájak a Dnyeper folyó mentén. Bár a szülőföld nevét nem említi, több mint negyven vers adózik a szerelemes hazának az ifjú lelkesedés hangján. Az óhaza tájai, dús növényzete, állatvilága, a föld bősége, az ukrán nép antropológiai alakja idealizált formában állandó anyagot szolgáltat a honvágyban szenvedő fiatal költő számára.

Második gyűjteménye, *Századok visszhangja*, az ukrán történelmi múltba megy vissza, ahogy nagyapjától örökölte a hagyományos feljegyzéseket. A száműzetésben született versek mintegy önbiztatásul szolgálták, abban a hitben, hogy nincsen minden veszte, a dicső történelmi múlt új reményekre jogosítja a költőt népe jövőjét illetően. Kritikái az ukrán költészet megiffodását, új erősségét vélték felismerni

Slavutychban. Ez talán az első kísérlet a kievi neo-klasszikus költői elemek és a népdalok sikeres ötvözetére. Költői munkássága tizedik évfordulója alkalmából adta ki újabb kötetét. *Az igazság bajnokai* című gyűjteményét. Ebben az ukrán nép hősi mártíromságát foglalja rímekbe, olykor az életüket is közömbösen feláldozó hazafiak megjelenítésében, mint *Prudyvus* című verse is mutatja.

Szomjúság című verseskötete a külföldi szétszórtságban élő honfitársai széthúzását, torzsalkodását, melankólikus, filozófiai ihletettségű versekben tárja fel. Költői hangneme pesszimista, s történelmi küldetéséről való lemondása is ott lebeg előtte. Leirhatatlan honvágy gyöttri, Gecemán sötét kigyója szívja életnedvét, s a világ útkereszteződésében elhagyatottan haldoklik. Antean ereje fogytán. A modern idők Jeremiása szóval meg ezekben a versekben. Újabb kötet, az *Oázis* megjelenése tíz esztendőt váratott magára. A szülőföld emléke, természeti világa új erővel buzdul fel a költőben, ezúttal az idő megszépítő messzeségéből láttatja a békés homokbuckákat, az egyenes országutakat, határközi dűlőket. Eleven kontúrvonalakat kapnak a fák, a füvek, az állatok, a bogarak. Szép hazája az évek múlásával érzelmi és szellemi oázist jelent a honfi számára. Ebbe a ciklusba tartozik *Fönség* című gyűjteménye is, amelynek anyagát a tájleírás, a történelmi múlt s a világjárás élményanyaga egészíti ki.

A rónaság honfoglalói tematikai szempontból új korszakot nyit költészetében. Ezek a versek befogadó országának, s főleg a nyugat-kanadai síkságon gyökeret eresztett ukrán telepeseeknek, a kietlen pusztaságból életet adó gazdaságokat teremtő szántóvető elődeinek állít szép emléket: *Költők, jertek, alkossunk szép rímeket! Magasztaljuk az ősi szántóvetőt!* — írja szinte epikus hangvételű versében. Az új föld csodálatos szépsége, hatalmas rónasága, népe vonzó jelleme új otthonná varázsolja Kanadát számára. A fönséges síkság, a hatalmas őserdők, az örökéletű északi fény sugarai, fiatalkori vágyait kárpótolják. Az európai és észak-afrikai vándorlások *A bölcsesség egzotikumai* című kötetét eredményezték; versekben adózik az emberi haladás évmilliói vívmányainak. De felfrissült erővel és eltökéltséggel tér vissza edmontoni otthonába, hogy egy újabb alkotó korszakot nyisson.

Yar Slavutych, mint korábban már említettem, a kievi neo-klasszikus iskola hagyományait követi. Jelen van azonban a neo-barokk költészeti hatása is. Verstani formakészsége szabatos, rím- és ritmuskellékei precizek, szokincse az archaikus és a modern szókészletéből adódik, s nem vonakodik új szavak, képek, szimbólumok merész alkotásától sem. M.J. Mandryka, *Az ukrán-kanadai irodalom története* című könyvében Slavutychot „Istentől megáldott tehetségű” költőként mutatja be, költői világa a szív, az eszme, a felvilágosult tudat, az élmények és az erőteljes inspiráció szintézisére épül. Költészetét a hagyományos és modern verstani elemek alkotják. Dan Chopyk pedig a jelen ukrán költészet kimagasló alakját köszönti benne: „Slavutych új szavakkal, kifejezési formákkal, költői képekkel

gazdagította az ukrán nyelvet. Merészen átvesz a reneszánszkori szonettekől, az ókori görög hexameterekből, a japán tanka, vagy a sajátos perzsa versformákból." Ezek és az ukrán népköltészeti formák ötvözete valóban új verselési világot eredményez. Az ukrán irodalom szakértői a 431 oldalas *Yar Slavutych költészete (Tvorchist' lara Slavutycha, 1978)* című kötetben fejezték ki tiszteletüket nagy költőjük iránt.

A versek kiválogatásakor igyekeztem szem előtt tartani a kronológiai sorrendet. Domokos Sándor, maga is költő, műfordításaiban hűen megőrzi a versek hangulatát és formai alkatát. E kis gyűjtemény történelmi jelentősége abban áll, hogy azon kevés műfordítások közé tartozik, amelyek egy-egy nemzetiségi nyelvből egy másik kisebbségi nyelven láttak napvilágot. A vers hihetetlen erejét fejezi ki az a körülmény, amelyben e műfordítások megszülettek: Domokos Sándor nagyon veszélyes operációja előtti napokban ültette át ezeket a verseket magyarra, mit sem gondolva a műtét esetleges tragikus kimenetelére. A két költő atyafiságra talált egymásban — hazája és népe iránti elvülhetetlen hűsége kifejezésében.

Miska János
Lethbridge, 1983. január 20.

ŐSZ

A nyulánk nyárfák még őrizték a lázat talán,
Mely borzongatta őket július hajnalán;
De már háborgó kedvű a tómcósár,
Mely fodros hátán vadkacsákat dobál.
A dinnyeföldek ősz-szakállú csósze,
A gát fölött horgot vet ki a csukára,
Mert nyelve hegyén érzi a sült halat,
Mely pompás ízű falat vacsorára.
A letarlózott földeken sietve
Suhan a nyár, úgy búcsút integetve:
S a fák már őszbe ötvözött arannyal
Kísérik útját zizegő sóhajjal.
Földeken kinn a zömök parasztok,
Kebles asszonyaik s a vaskos suhancok,
Meg szerelmes lányaik, tarka szalagdísszel
Szemlélik a nyarat, amint tovalépdel.
S utána kiáltnak: „Üdv neked, szép évszak,
Legszebbje az évnek, áldásod ránk hagyta!
Kamráink tele bőséggel, gyümölcscsel,
Hű szövetségesünk vagy az anyafölddel!”

És a dinnyeföldnek ősz-szakállú csósze
Is utána szóla: „Istenhozzád szép nyár s
Jöjj vissza jövőre!”

TAVASZI DAL I.

Törjük fel a jégpáncélt vaskaróval
S tiporjuk szét az olvadó hólevet,
Hogy kiverjük, mint a nyulat a bokorból
S messze űzzük ezt az átkos, zord telet.

Üldözzük őt dárdáink záporával
S tűzdeljük meg nyílainknak hegyével,
Vissza ne térjen fagyos zászlajával
Sem faggyal és hóviharos szelével.

A fagyának dermesztése többé
Meg ne merje ölni tavasz bimbaját
Vagy a vetés üde zöldjét
S kamillás nyár édes illatát.

Törjük fel hát a jégpáncélt karóval
S tiporjuk szét az olvadó hólevet,
Hogy, mint nyulat a bokorból kiűzzük
És elkeressük az átkos telet.

PRUDYVUS

Bajsza felcsavarható mindkét fülére.
De ő, csak hagyta nőni azt,
E tatár-vérből származó paraszt,
Ki ittragadt a Búg s Miusz közébe` már negyven éve.

Ördögmerészen, Sátánként csap oda
E korbácsos harcos, mint Isten ostora oly merész
E lengyel ellen bosszuló vitéz.
Ám törbe csalták — bár ettől nem félt soha.

Most idegen vár piacán közszemlére áll,
Ítéletre vár, közömbösen. Lengyel bírása ítélete: halál,
De az, hiába vár a kozák-könyörgésre.

„Várj!” — dörgi Prudyvus, s míg pipára gyújt,
Egy ugrással hegyes karóra hullt,
Önként emelve az Ukrán erényt az égbe.

AZ ÉJ

Vadszólótól befutott kerítés
Nyújt segítőkezet a szerelmes párnak,
Titkos esküvőhöz a lánynak,
Bár már tudja szerelme végétét.

Szívét gyötri az égő fájdalom,
Míg tüzes öleléssel párjához tapad
A szept sötétben s nincsenek szavak,
Csak a szél dalol az ágakon.

Óh, csodás éj, harmatos takaród
Nem fogja újra őrizni nászukat
A kozák ifjak biztos halálukat
Lelik e harcban . . . De felnő fiuk,
Kik épp oly bátrak újabb harcokon
Miként apáik haltak egykoron.

AZ IGAZSÁG BAJNOKAI

Óh emberiség! Döbbenj rá már végre
Kítaszított ezrek átkos seregére
Örök bolyongásra kik vannak ítelve.

Ember-áldozati embervadászoknak
Reszketve rohannak, ájultan elhullnak
Koholt vádak súlya örökös igájuk
(Még börtönfalak közt sincsen nyugovásuk)
S mégis bátor daccal hordják láncuk terhét
Számkivetettségük végtelen keservét.
Igazak hitével túrnek megalázást,
Elnyomást, megkínzást, szennyes meggyalázást.
Lelkük legmélyében rejtve emlékezik
Honnan erőszakkal azt el nem vehetik.
S pribéjkük megvetik.

Óh, te emberiség! Halld meg kiáltásuk!

Országút árkában csontjaik halomba'
Üldözőik mindig ott vannak nyomukba'
S mégis vár fokára, fel a magas kékbe
Egy új tizparancsot tűznek ők az égre,
A végtelen idők örökébe vésve.

Emberiség, ébredj! Döbbenj rá magadra!
Tengernél is mélyebb szenvedők haragja,
Mely a végső fokon pusztuláshoz vezet,
S lám, az üldözött ajánl béke-kezet,
Magasra tartja a reményzászlót neked.

Hűség önmagunkhoz és az igazsághoz.
Melynek oltáránál, a hős önként áldoz.

S igazság zászlaját emeli magasra,
Félelem nélkül száll a halállal harcba.
Kérditek, kik vagyunk?
Trónfosztott nagyságok, kik bosszút esküsznek?
Ezért üldöztök hát ilyen szenvedéllyel?
Kivégző osztagok vadásznak ránk kéjjel,
Ember elrablástól sem riadva vissza,
Mint a Kempten-láger eset bizonyítja.
És ezért gyűlöttök, mert szemünkbe nézve
Tisztán tükröződik torzságtok képe.
És e felismerés egy mérgező mótely,
Melytől lelketekben felébred a kétely.

Óh, ti emberiség! Óh, ti süket fülek!
Íly örült világban nincsen könyörület!

Csontvázak átka zúg fel Szibériából,
Kínok visszhangja zeng a zordon tajgából,
S Vinitsza környékén nem messze valahol,
Vérpatak buggyan fel tömegsírok alól.

S ti, kik félve futtok az igazság elől,
Tudni sem akartok szenvedésünk felől.
Kérditek, mire jó ónsanyargatásunk,
Száműzetést, kínzást önként vállalásunk?!Miért választjuk a kínok országújtját
És a megvetettség lélekölő súlyát?
S magát a halált is inkább elfogadjuk,
De az igaz-szabadság zászlaját nem adjuk!

HŐSIESSÉG

Zizegő prérifű, zengjél dalt a hősnek,
Letarolt mezőkön, hol sírjaik nőnek.

Szilaj, vad bajnokok, mint e pelyhes gyerek,
Kinek tűz-záporán megtört egy hadsereg.

Minden lövedékét az ellenek szánta
Még egyet sem tartva a maga számára.

Elfogták. A sorsa sötét, reménytelen.
Mégsem ül szemében reszkető félelem.

Meggörnyedt hátán a korbácssapás csattan,
Lehunyt szemmel túri, de átkos szavakban.

Pribékit gyalázza, megcsuklik a térde,
Haját félrerázza, mely belóg szemébe.

És nagy, végső daccal, tágult pupillákkal,
Hetyke elszántsággal néz szembe sírjával,

Melynek gyepes hantján új virágok nőnek,
Óh, zengő prérifű, sutto gj dalt a hősnek!

KÁRPÁTI VITÉZEK

Nem hervadt levelek sodródtak az árral
Ringanak ütemre a Tisza sodrával,
Emberfejek azok, Kustan-ifjak feje,
Viszi a véres víz ezrével Dél fele.

Óh, ti hős ifjak, akik a Kárpátért
Túlerővel szemben vívott szabadságért
Haltatok egységben, hittel, becsületben
Szép hazát akarva, szépet, mely független.

Lassan lesodródtok a csendes Dunáig
Tovább egyre úsztok Ottomán határig;
A ringó hullámok dédelgetik őket
Örvények kísérik a hazatérőket.

Könnyezni kellene, de a könny kiapadt,
Csak az ősi remény az, ami megmaradt.
Fekete Tengere ősi Ukrajnának
Légy kéklő bölcsője fiaid álmának.

KUNYHÓ

Kéklő Dnyeper fölött, zöld dombnak oldalán
Ragyogóan a kalásztenger fölött,
Állott a kunyhó, vakító fehéren,
Befészkelődve a nyárfák mögött.

Eső áztatta a buja folyópartot,
S minden új aratás új reményt ígért.
Apa, fiáért áldó imát mormolt.
S anya, hálás volt szép lányaiért.

De ki tört rájuk éj sötét ösvényén,
Hogy át az Uralon vadként űzze őket?
A gazda meghalt, út keservein,
S Szibériában nyoma tűnt a nőknek.

Lányuk, s fiaik, szerte-széjjel szórva,
Lelkükben hordják csak emlékeiket.
És számkivetve, örökké dacolva,
Hűséggel őrzik ős-erényiket.

A kunyhó áll még a domboldalon,
S égre kiált e rothadt korhadás,
Nyárfás kiszáradt, nincs már nevetés,
Csak szélbezugó farkasvonyítás.

Ma, csak haivány, érzés-émlék csupán
Mi egykor ifjú álmaim vezette
Kortyolgotom emlékekkel telt kupám
Mely ihletet lopott életembe.

Isten hozzád, te régi, égi béke!
Örökre elszállt, még idő előtt.
Léptem elnyelé a végtelen sztyeppe
A múlt, mint régi hun-rom összedőlt.

De én nem sirok, — nem természetem, —
S nem átkozom a száműzött utam.
A vigaszom, hogy gyomként gyökerem
Szint' akaratlan, mégis megfogam.

Ingem izzadt, már nincsen ellenállás
Örök múzsám a föld fölé repít
S mint Damoklesz-kard, úgy lebeg a várás,
Mely taszít s vonz, de vonz is és taszít!

Túlvilági csata dül most
Csillagokra zúg haragja
Óh te szív! Kegyetlen átkos
Égő lángod vaj' h mi oltja?

A világ kiégett templom
A Föld szétdúlt eskü-átok
Szívemet szoritja titkon
S mint tövisszörű, átfog.

A csillogó kertek sora
Fellobban egy pillanatra
Mefisztói bosszú kora
Pusztult Pompejt beragyogja.

Úgy tűnsz nekem, mint képzelet-oázis,
Sivár Szahara lengő délibábja,
Szívemben a táj, ami után áhít
Az, hol kis kunyhó fehér fala várja.

Fáid között a hűvös szellő lebben
A honon át, mely mindig szent nekem
A te orcádat így látom a csendben
S lázas ajakkal zengem énekem.

Karjaim, miként a terhes ágak
Roskadoznak remény-terhük alatt
Álmomban tágas mezőiden járok
Ígéret-földként mindig áldalak.

A hűvös harmat üdítő hatása
Szörnyű szomjam utánad kioltja
Megszűnik benned énem vajúdása
Te nyújt'sz nyugalmat nékem, óh Ukrajna.

Homokdünéknek lágy futóhomokja
A távolban forró hőtől remeg.
Óh, szomjazom, hogy a Sors feloldja
E legyőzöttre vert bilincseket.

Mert a Szahara búsló éjszakája
Is fel-felgyújtja csillaglámpásait
De nekem még a Nap szűrő világa
Sem úzi el lelkemnek rácsait.

Üde illatú réti vadvirágnak
Hova tűnt lelket-ihlető balzsama?
Itt soha ósi Nílus ki nem árad
S Dnyeper-zúgás ide nem hallana.

A futóhomok változó dűnéje
Távolban forrón a hőtől remeg.
Óh, úgy vágyom, hogy a Sors leverje
E legyőzöttre vert bilincseket.

DICSŐSÉG

Követtem sorsod évszázadokon át
És ma is vinném büszke lobogód
De hova tűnt hatalmad és csodád,
Mely egykor nagy, mint ősi Róma volt?

Mi tizedelte híres hadaid,
S zászlód színe mitől oly' fakult?
Szétszórva a harcos soraid
Győztes erőd immár porba hullt.

Mi árnyékolta be kastélyid fényét
Büszke oszlopsorod is a földre döntve
Híres cimered veszté régi ékét
Ős dicsőség nyugszik a sírgödörbe'.

Térséged terül, mint a néma átok
Példátlan messze déli síkokon
S mégis felráz. Eksztázisban látlak
S élő fájdalommal lelkemmel rokon.

E széles térség, mind magába zárja
Lelkemmel együtt az egész eget
És látomásom, mint Nap koronája
Fénylő erővel keres tégedet.

Fejetlen csontváz, hófehér
Csöndben pihen a sík mezőn;
Ki vagy, ki korán itt halál
E keresztelen temetőn?

Kiért kell hálát mondanunk
Ki itt nyugszol a fű között,
Kinek egykor a hangja szállt
A dűsan zöld vadon fölött?

Tettvágy s szabadság szomja is
Beteljesedt'len múlt ki bár
De e csontváz riadó-szó
Távol mezőkre visszaszáll.

Ám visszhang nem kel már sehol,
Láthatáron a szél suhan
Fehér csontváz itt Nyugaton
Vámot rótt le e kapuban.

SZÁNTÓVETŐK

Pihennek balták, ásók és ekék
S a hű lovak legelnek szerteszét.
A dús bozót vadságát megtörték
És élvezik friss föld lehetét.

Szórós zekék és nyersbőr bocskorok.
Kenyérillat s hagymabúz gomolyog.
S bár vihar dúlt, tépett forgó szele,
A termőföld munkással van tele.

Kelet s nyugatnak a barázda dőlt
Lábuk nyomán csordult fekete föld.
A láthatár útjukban felvidul
S ók szántanak fáradhatatlanul.

Évek szorgalmát hagyták hátra itt,
Hol unokájuk jómódban lakik
S hol egykor vigvam őrzött titkokat,
Ma gép dübörög és a kombájn arat.

Jöjj hát, te kobzos, lantos énekes
És róluk szóljon ma az éneked
Egész Kanada tisztelje meg őt
A prérít szántó, ősi magvetőt.

HÁRMAN

A köd a völgyre települt
Rétillat szállt magasba
Jöttek ők — Iván, John és Jean —
A messzi vadnyugatra.

Mögöttük maradt Edmonton
Fort McLeod út porába
Iván, John, Jean megtorpan
Egy kis tanácskozásra.

„Elég volt már”, — úgy mondja Jean
És John is egyetértett
Iván, — szokásból, — közbeszól:
„Nem szítok ellentét!”

„Engem üzött az unalom,” — szól John, —
„S kalandvágtyól gyötörten
Ezer akadályt küzdve le
Én Kanadába jöttem.

Lelőttem vagy száz indiánt
Fegyverem soh'se fáradt.”
„Én is,” — tetéz rá Jean hiún, —
„Gyakorlatból, vagy fél-százat.

Elég volt. Legjobb Montréal
Hol nem fogy ki hordó sörje
Ott van vidámság, mulatás
S szép lányok fognak közre.”

Csak Iván áll ott szótlánul
Nem látva ily csodákat
Előtte, csak a köd terült
Befödve a lágy pusztákat.

E föld, mely áraszt illatot
S nem volt még boronálva
Ő, látomásban szánt s nyomán
Feltáruul új barázda.

Megfontolt szóval szól Iván
Nincs tettetés szavába'
„Hangozzon bármily ostobán
Szavaim dadogása

Én azért hagytam el hazám,
Távol halicsi tájat,
Hogy itt e termő sík mezőn
Szabadságot találjak!"

"Goodbye!", "Adieu", — szól John és Jean
Távoznak el Keletre.
Léptük elhal. Iván marad
Nyugat felé merengve.

Iván szántott, Iván vetett
E dús termő talajba
S visszatérve John és Jean
A termést learatta.

Tenyerek az ekeszarvon
Suhanva hull a kaszavágás
Izzadság a homlokomon
Olyan, mint maga a szántás.
A lélek zeng át a rónán
Ahogy a rend dől a rendre,
Boldogság nő munka nyomán
Új élet a vén erekbe.
Boldog, hogy a fáradságot
Mindig büszkén elfogadta
Eke mellett büszkén szántott
Mint a földek ósí papja.

A VÉNEK

Ott ülnek ők, töprengve, méla-bölcsen
Egy időmarta vén fatörzs a padka.
Emlegetik a múlt küzdelmet, közben
Sok vidám emlék fűződik szavukba.

Vének beszélnek. A munkának vége
Nem járják már a határt. Csak beszélnek
A régmúltat, mint ajándékot véve
S nem siránkoznak, hogy szalad az élet.

Idejük lejárt. Eres, bütykös kezük
Csontos térdükön pihen rátapadva
S míg unokáik szánt'nak széltiben
Ők boldogok e derús alkonyatba'!

Öregek, mint maga a szenvedés . . . Közömbösek.
Az új divattal lelkük nem rokon.
Csak ülnek, szótlan-bölcsen; csöndesen,
Mint kőbálványok szkíta sirokon.

SZOBRÁSZ A TÉL

Szobrász a tél. Kékes hóbuckái,
Mint márványtömbök hevernek halomba'
Szállásáról szökve Téliapó
Mesterművet alkot csillogó vadonba.

Nézz körül: Látod, maga a vihar
Eszközévé válik egy szemvillanásra
És a szelíd őz is engedelmes lábbal
Rajzol csipkehímzést a szűz hópalástra.

Erre nem járt sem töprengő Rodin
Sem Thorvaldsen. — A világ kezdetétől
Az örökéltű nagy tér uralkodik.

A zordon tél ihlető hatalma
Tundrát szépit; E változó varázslat
A Mindenségben a legnagyobb szobrászat.

Sárga Nap ragyogása
Dermedten áll az égen
Megtört a hópaláston
Szétszórva hulló fényben.
Haliom a sarki csendet
Hangtalan halott-néma;
A szívem is megdermedt
Felhevülve, de béna.
A tundra boldog-könnyét
Fonja ezüstös szálból,
Magányom dala festmény
Lelkemben új hazámról.

HÓESÉS

I.

Hull, hull, szállong a hópehely
A lélek fagy-bilincsből
A szél zúg lábunkhoz közel
S fehér a köd, vége nincsen.

A dombon nyögnek a fenyők,
A nyirnek könnye sajdul
Lelkem fájdalma felnyögő
S a halál hava csak hull.

Körülöttem halott a föld,
Ködbe, káoszba süllyedt
Kopasz ágaknak rácsa közt
Bronzszínű Nap köszöntget.

De a szivemből feltör a
Nap-izzó jaj-üteme:
Óh, magányos szívem szava
Csak sirj könnyet könnyezve!

II.

Hull, hull, szállong a hópehely,
Gyógyír a szív sebére
Óhajtva vágyunk érte
S ime, most lábunknál hever.

Hömpölygő felhók; forgó fürgeteg
Viharos, mint az élet,
Sugároz feszültséget
S mint égi könny-fagy hullat gyöngyöket.

Messze, künn, a kanyargó út vége
A félhomályba tűnt;
Belül, a lélek kimerült
Ah! Így sírok bele a messzeségbe.

Ah! Amíg terjed kiáltásom határa
Misztikus kód a láthatár,
Befulladt-e a dalosmadár
A kétségkönnytől duzzadt óceánba?

III.

Hull, hull, szállong a hópehely.
Palástot fon minden körül.
Fehér polipja mindent körülölel
S szorítása mellemre nehezül.

Hol vagytok hát? Melyik hát ez az ország?
Vad, üvöltő szél játsza itt dalát
S vadul csillogtatva éles szablyáját
Életem értelmét ezzel döfve át!

Kiolthatatlan, de magányos lelkem
Vezet előre, kijelölt pályámon
Pehelykönnyű csontváz csak a testem
S minden, mi földi, ködös, foszló álom.

Ez oly' erő, mely le nem győzhető
A hit ereje kezdettől világít,
Mert Alaszka is összetörhető,
Ha kipróbálja szilárd szív szikláit.

EPILOGUS

Emlékmű nem őrzi nevetek
Sem hirnök nem kürtöli haláltok,
Nincs melletted sem nőd, sem gyermeked
Mikor az áldott anyaföldre szálltok.

Lehet, hogy porhadtt csontotok
A tajga rejtett zugában hever,
Lehet szétszórva porladt hamvatok
S a széllel száll az új földekre el.

Ki tudja? Szilárd tekinteted
A gyilkossal oly bátran szembenézett
De lehet, hogy érezve végzeted
Átokban tört föl fájo szenvedélyed.

Óh, Istenem, kegyelmezz meg nekik
Azoknak is, akik ott megtörték
A kivégzőfal elveszi eszük
S könyörögnek a vörös ördögöknek.

Örök békével fizessél nekik
A pincemélyben kínzott mártiroknak
Kiknek haláluk napja ünnepük
A csábitással szemben is dacoltak.

Ők farkaszemet néztek a golyóval,
Magszégyenítve a pribékeket
Mit sem törődve aljasult kínzókkal
Így győztek ők a mézárulás felett.

Áldd őket, mert a reményt élve tartják
Igazat s szépet fontak egybe ők
A végtelenség úrját áthidalják
S hűségük ihlet új életet s erőt.

Lélekben lettek sorstárssá e hősök
S a jövő, testvér, emléküek vigyázza
S az unokák, a végre hazatérők
Emlékeznek rájuk, hős apákra.

Örömtől zúg testvérek himnusza
Hogy nem barmok már, hanem emberek.
Hálát zeng majd a nemzet kórusa
Azoknak, kik a harcban estenek.

1952. Elnémított múzsa (1955).

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó: Miska János	5
Ősz	9
Tavaszi dal I.	10
Prudyvus	11
Az éj	12
Az igazság bajnokai	13
Hősiesség	15
Kárpáti vitézek	16
Kunyhó	17
Ma, csak halvány érzés-émlék	18
Túlvilági csata dúl most	19
Úgy tűnsz nekem	19
Homokdűnéknek lány futóhomokja	20
Dicsőség	21
Fejetlen csontváz	22
Szántóvetők	23
Hárman	24
Tenyerek az ekeszarvon	25
Vének	26
Szobrász a tél Sárge Nap ragyogása	27
Hóesés	28
Epilógus	30

